

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

9. november 2004^{*}

Kohtuasjas C-338/02,

mille esemeks on EÜ artikli 234 alusel esitatud eelotsusetaotlus,

mis on esitatud Högsta domstolen'i (Rootsi) 10. septembri 2002. aasta otsusega, saabunud Euroopa Kohtusse 23. septembril 2002, menetluses

Fixtures Marketing Ltd

versus

Svenska Spel AB

* Kohtumenetluse keel: rootsi.

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president V. Skouris, kodade esimehed P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas ja K. Lenaerts (ettekandja) ning kohtunikud J.-P. Puissochet, R. Schintgen, N. Colneric ja J. N. Cunha Rodrigues,

kohtujurist: C. Stix-Hackl,

kohtusekretärid: vanemametnikud M. Múgica Arzamendi ja M.-F. Contet,

arvestades kirjalikku menetlust ning 30. märtsi 2004. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

- Fixtures Marketing Ltd, esindaja: *advokat* J. Ågren,
- Svenska Spel AB, esindajad: *advokat* M. Broomé ja *advokat* S. Widmark,
- Belgia valitsus, esindaja: A. Snoecx, keda abistas *advocaat* P. Vlaemminck,
- Saksamaa valitsus, esindaja: W.-D. Plessing,
- Madalmaade valitsus, esindaja: S. Terstal,

- Portugali valitsus, esindajad: A. P. Matos Barros ja L. Fernandes,

- Soome valitsus, esindajad: E. Bygglin ja T. Pynnä,

- Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: C. Tufvesson ja K. Banks,

olles 8. juuni 2004. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. märtsi 1996. aasta direktiivi 96/9/EÜ andmebaaside õiguskaitse kohta (EÜT L 77, lk 20; ELT eriväljaanne 13/15, lk 459; edaspidi „direktiiv”) artikli 7 tõlgendamist.

- 2 Taotlus esitati äriühing Fixtures Marketing Ltd (edaspidi „Fixtures”) ja äriühing Svenska Spel AB (edaspidi „Svenska Spel”) vahelises kohtuvaidluses. Vaidlus tõusetus sellest, et kihlvedude korraldamise eesmärgil kasutas Svenska Spel Inglise ja Šoti jalgpalli meistriliiga võistluste andmeid.

Õiguslik taust

Ühenduse õigus

- 3 Direktiivi eesmärk on selle artikli 1 lõike 1 kohaselt tagada ükskõik millises vormis andmebaaside kaitse. Direktiivi artikli 1 lõige 2 määratleb andmebaasi kui „süsteemiliselt või meetodiliselt korrastatud iseseisvate teoste, andmete või muu materjali kogu, mis on individuaalselt kättesaadav elektrooniliste või muude vahendite abil”.
- 4 Direktiivi artikkel 3 annab autoriõigusliku kaitse „sisu valiku või korralduse poolest autori intellektuaalseks loominguks olevaid andmebaasidele”.
- 5 Direktiivi artikkel 7 sätestab *sui generis* õiguse:

„Kaitse objekt

1. Liikmesriigid sätestavad andmebaasi tegija õiguse keelata andmebaasi kogu sisust või kvantiteedilt või kvaliteedilt olulisest osast väljavõtte tegemist ja/või selle taaskasutamist, kui selle andmebaasi sisu kogumiseks, kontrollimiseks või esitamiseks on tehtud kvalitatiivselt ja/või kvantitatiivselt oluline investering.

2. Käesolevas peatükis kasutatakse järgmisi mõisteid:
- a) *väljavõtte tegemine* — andmebaasi kogu sisu või selle olulise osa mis tahes viisil või mis tahes vormis ajutine või alaline ülekandmine teise väljendusvormi;

 - b) *taaskasutamine* — andmebaasi kogu sisu või selle olulise osa kättesaadavaks tegemine üldsusele kas koopiate levitamise, rentimise, sidusliini kaudu edastamise või muul viisil ülekandmise teel. Pärast andmebaasi koopia esmamüüki ühenduses õiguste valdaja poolt või tema nõusolekul lõpeb õigus kontrollida selle koopia edasimüüki ühenduses.

Avalikku laenutamist ei loeta väljavõtte tegemiseks ega taaskasutamiseks.

3. Lõikes 1 sätestatud õiguse võib üle anda, loovutada või anda loa (litsentsi) selle kasutamiseks.

4. Lõikes 1 sätestatud õigust kohaldatakse olenemata sellest, kas vastav andmebaas on autoriõiguse või muude õigustega kaitstav või mitte. Veel kohaldatakse seda olenemata sellest, kas vastava andmebaasi sisu on autoriõiguse või muude õigustega kaitstav või mitte. Andmebaaside kaitsmine lõikes 1 ettenähtud õigusega ei piira nende sisu kohta kehtivaid õigusi.

5. Andmebaasi sisuks olevatest mitteolulistest osadest korduv ja süstemaatiline väljavõtete tegemine ja/või nende taaskasutamine, mis võib viia andmebaasi tavapärase kasutamisega vastuolus olevate tegudeni või kahjustada põhjendamatult andmebaasi tegija seaduslikke huve, ei ole lubatud.”

Siseriiklik õigus

- 6 Rootsli õiguses on andmebaaside õiguskaitse reguleeritud *lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk*'is (kirjandus- ja kunstiteoste autoriõiguse seadus, edaspidi „1960. aasta seadus”).
- 7 1960. aasta seaduse, mida on muudetud 1997. aasta seadusega nr 790 direktiivi Rootsi õigusesse ülevõtmise kohta (edaspidi „1997. aasta seadus”), artikli 49 esimese lõigu alusel on isikul, kes on loonud kogu, tabeli või muu samalaadse teose, mis sisaldab suurt hulka andmeid või mis on olulise investeeeringu tulemus, oma töö reprodutseerimise ning avalikustamise ainuõigus.
- 8 1960. aasta seadus ei sisalda direktiivi artikli 7 lõikele 5 sarnast sätet. Samas ilmneb 1997. aasta seaduse eelnõu ettevalmistamise materjalidest, et 1960. aasta seaduse artiklis 49 kehtestatud kaitse puudutab teost ennast või teose olulist osa ning seetõttu ei hõlma ainuõigus teoses sisalduvate andmete koopiaid ega teose

mitteolulisi osi. Igal juhul võib seaduse ettevalmistamise materjalide kohaselt teose mitteoluliste osade korduv kasutamine olla samastatav teose olulise osa kasutamisega.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 9 Inglismaal korraldavad jalgpalli profiliiga võistlusi Football Association Premier League Ltd ja Football League Ltd, Šotimaal Scottish Football League. Korraldamine hõlmab hooaja jooksul toimuvate kohtumiste kohta võistluskalendri koostamist; hooaja kohta toimub umbes 2000 mängu Inglismaal ning 700 mängu Šotimaal. See informatsioon salvestatakse elektrooniliselt ning avaldatakse eelkõige voldikutes kronoloogilises ning võistkondade nime järgi tähestikulises järjestuses.
- 10 Võistluskalendrite koostamine algab üks aasta enne vastavat hooaega.
- 11 Inglise ja Šoti jalgpalli meistriliiga võistluste korraldajad on litsentsilepingu alusel usaldanud võistluskalendri kasutamise haldamise Football Fixtures Ltd'le. Fixtures'ile anti õigus esindada võistluskalendrite intellektuaalse omandi omanike õigusi.
- 12 Svenska Spel korraldab Rootsis kihlvedusid eelkõige seoses Inglise ja Šoti jalgpalli meistriliiga võistlustega. Selleks reprodutseerib ta oma ennustumängu kupongides nende võistluste kohta käivat infot.

- 13 1999. aasta veebruaris, pärast ebaõnnestunud pakkumist Svenska Spel'ile osta tasuline kasutuslitsents, esitas Fixtures Gotlands tingsrätt'le (Rootsi) hagi Svenska Spel'i vastu, et saada hüvitist kahju eest, mida viimane oli tekitanud, kasutades 1. jaanuarist 1998 kuni 16. maini 1999 Inglise ja Šoti jalgpalli meistriliigade võistluskalendreid. Hagi toetuseks väitis ta, et nimetatud kalendrite infot sisaldavad andmebaasid on kaitstud 1960. aasta seaduse artikliga 49 ning Svenska Spel'i poolt nendes kalendrites sisalduva informatsiooni kasutamine rikub jalgpalliliigade intellektuaalse omandi õigusi.
- 14 11. aprilli 2000. aasta otsusega jättis tingsrätt Fixtures'i hagi läbi vaatamata, leides, et ehkki jalgpalli meistriliiga võistluskalendrid on kaitstud nagu kogud, mis on olulise investeringu tulemused, ei riku Svenska Spel'i poolt nende kasutamine Fixtures'i õigusi.
- 15 Apellatsiooniasemes jättis Svea hovrätt (Rootsi) 3. mai 2001. aasta otsusega esimese astme kohtu otsuse muutmata. Vastamata küsimusele, kas jalgpalli meistriliiga võistluskalendrid on 1960. aasta seaduse artikliga 49 kaitstud, leidis ta, et on tuvastamata, kas Svenska Spel'i ennustumängu kupongides ilmunu on väljavõte jalgpalliliigade andmebaasist.
- 16 Högsta domstolen'is palus Fixtures apellatsioonikohtu otsuse tühistamist.

- 17 Rõhutades, et 1960. aasta seaduse, mida on muudetud 1997. aasta seadusega, artiklit 49 peab tõlgendama direktiivi valguses kui ühenduse õiguse ülevõtmise meetet, märkis Högsta domstolen, et seadus ei täpsusta kas, ning kui siis, millises ulatuses võib *sui generis* õiguse kaitse kehtivuse üle otsustamisel võtta arvesse andmebaasi eesmärgi olulisust. Kohus käsitles ka finants- ja inimressursside olemust, võttes neid arvesse olulise investeringu olemasolu hindamisel. Kohus tõstatas küsimuse, mida tuleb mõista andmebaasi kogu sisu või olulise osa väljavõtte tegemise ja/või taaskasutamise all ning tavapärase kasutuse ja andmebaasi mitteoluliste osade väljavõtte tegemise ja/või taaskasutamise raames põhjendamatu kahju tekitamise all.
- 18 Sellises situatsioonis otsustas Högsta domstolen kohtuliku arutamise peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas selleks, et hinnata, kas andmebaas on „olulise investeringu” tulemus direktiivi [...] artikli 7 lõike 1 tähenduses, võib andmebaasi tegija arvesse võtta investeringut, mis on eelkõige suunatud asjaomasest andmebaasist eraldiseisva kogu loomiseks ning mis ei ole seotud andmebaasi sisu „kogumise, kontrollimise või esitamisega”? Kas jaatava vastuse korral omab tähtsust, et see investering tervikuna või osa sellest on eelduseks andmebaasi loomisele?

2. Kas direktiiviga kehtestatud andmebaasi õiguskaitse laieneb vaid tegevusvaldkonnale, mis on andmebaasi tegija poolt andmebaasile seatud?

3. Mida tähendab direktiivi artikli 7 lõikes 1 sisalduv väljend „andmebaasi [...] kvalitatiivselt või kvantitatiivselt oluline osa”?

4. Kas direktiivi artikli 7 lõigetes 1 ja 5 sätestatud andmebaasi sisu kaitse „väljavõtte tegemise ja/või taaskasutamise” vastu piirdub andmebaasi igasuguse vahetu kasutamisega või hõlmab see ka olukordi, kus sisu on kättesaadav mõnest teisest allikast (teisene allikas) või üldiselt avalikkusele kättesaadav?

5. Kuidas tuleb tõlgendada direktiivi artikli 7 lõike 5 mõisteid „tavapärane kasutamine” ja „põhjendamatu kahjustamine”?

Eelotsuse küsimused

- 19 Alustuseks tuleb meenutada, et 1960. aasta seaduse, mida on muudetud 1997. aasta seadusega, artikli 49 esimese lõiguga kehtestatud õiguskaitses eeldab kogu, tabeli või samalaadse teose olemasolu, „milles sisaldub suur hulk andmeid või mis on olulise investeeringu tulemus”.

- 20 Eelotsusetaotlusest ilmneb, et Högsta domstolen ei pea jalgpalli meistriliiga võistluskalendrid „suurt hulka andmeid” sisaldavaks koguks eelmises punktis mainitud sätte tähenduses, mis tähendab, et esimeses küsimuses viidatakse olulise investeeringu mõistele nii, nagu seda tuleb mõista direktiivi artikli 7 lõike 1 kontekstis.
- 21 Selle küsimuse raames küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus, kas andmebaasi tegija poolt andmebaasis sisalduva materjali loomiseks tehtud investeeringut tuleb võtta arvesse, hinnates andmebaasi sisu kogumiseks, kontrollimiseks või esitamiseks tehtava investeeringu olulisust. Lisaks küsib kohus, kas direktiiv kaitseb andmebaasi, mis on koostatud põhitegevuse raames, mis hõlmab paratamatult andmete loomist.
- 22 Direktiivi artikli 7 lõike 1 kohaselt kaitseb *sui generis* õigus andmebaase, mis vastavad täpsetele kriteeriumidele, eriti kui nende sisu kogumiseks, kontrollimiseks või esitamiseks on tehtud kvalitatiivselt või kvantitatiivselt oluline investeering.
- 23 Direktiivi 9., 10. ja 12. põhjenduse kohaselt on direktiivi lõppeesmärk toetada ja kaitsta kõikides tegevusvaldkondades igal aastal loodava ja töödeldava informatsiooni hulga plahvatusliku kasvu tingimustes infoturu arendamisel olulist rolli mängivatesse informatsiooni „säilitamise” ja „töötlemise” süsteemidesse tehtud investeeringuid. Sellest tuleneb, et andmebaasi sisu kogumiseks, kontrollimiseks või esitamiseks tehtud investeeringu mõistet tuleb aduda kui üldist andmebaasi loomiseks tehtud investeeringut.

24 Selle taustal peab andmebaasi sisu kogumiseks tehtud investeeringu mõiste, nagu rõhutavad ka Svenska Spel ning Saksamaa, Madalmaade ja Portugali valitsus, hõlmama iseseisvate teabeelementide väljaotsimist ja kogumist andmebaasi, jättes välja iseseisvate teabeelementide allikad. Nagu märgivad Svenska Spel ja Saksamaa valitsus, peaks direktiiviga kehtestatud *sui generis* õiguskaitse eesmärk olema soodustada olemasoleva informatsiooni säilitamis- ning töötlemissüsteemide loomist, mitte teabe loomist, mis oleks hiljem koondatav andmebaasi.

25 Selline tõlgendus saab toetust direktiivi 39. põhjendusest, mille kohaselt on *sui generis* õiguse eesmärk kaitsta andmebaasi „sisu omandamisel ja kogumisel” tehtud finants- ja ametialaste investeeringute tulemusi omastamise eest. Nagu märgib ka kohtujurist oma ettepaneku punktides 51–56, toetavad 39. põhjenduse kõik erinevad tõlked, välja arvatud mõned väiksed erinevused sõnastuses, tõlgendust, mis välistab omandamise mõistest andmebaasis sisalduva materjali loomise.

26 Direktiivi 19. põhjendus, mille kohaselt ei kujuta muusikaliste esituste erinevate salvestiste kogu CD-plaadil endast *sui generis* õiguse alla kuulumiseks piisavalt olulist investeeringut, on lisaargument selle tõlgenduse toetuseks. Sellest tuleneb, et vahendeid, mida on kasutatud teoste või andmebaasis sisalduva materjali, antud juhul CD-plaadi loomiseks, ei saa võrdsustada selle andmebaasi sisu omandamiseks tehtud investeeringuga ning seda ei saa seega võtta arvesse andmebaasi loomiseks tehtud investeeringu olulisuse hindamisel.

- 27 Andmebaasi sisu kontrollimiseks tehtud investeeringut tuleb mõista kui andmebaasi loomisel ja selle kasutamise ajal väljaotsitud materjali õigsuse kontrollimiseks kasutatud vahendeid, tagamaks andmebaasis sisalduva informatsiooni usaldusväärsust. Andmebaasi sisu esitamiseks tehtud investeeringu mõiste puudutab vahendeid, mis on kulutatud, et luua andmebaasile informatsiooni töötlemise funktsioon, näiteks süstemaatiline ja meetoodiline andmebaasi sisu korrastatus ning samuti sisu individuaalse kättesaadavuse korraldamine.
- 28 Andmebaasi loomiseks tehtud investeering võib koosneda finants-, tehniliste või inimressursside või vahendite kasutamisest, kuid see peab olema kvantitatiivselt või kvalitatiivselt hinnates oluline. Kvantitatiivne hindamine võtab arvesse arvudes mõõdetavaid vahendeid, kvalitatiivne aga arvudega mõõdetamatuid pingutusi, nagu intellektuaalne tegevus või energiakulu, nagu tuleneb direktiivi 7., 39. ja 40. põhjendusest.
- 29 Selle taustal ei ole iseenesest välistatud olukord, kus andmebaasi loomine on seotud põhitegevusega, mille raames andmebaasi looja on ühtlasi andmebaasis sisalduva materjali looja, et see isik võiks nõuda *sui generis* õigusest tulenevat kaitset, tingimusel et on tõendatud, et kõnealuse materjali kogumine, kontrollimine või esitamine käesoleva otsuse punktide 24–27 tähenduses tõi kaasa kvantitatiivselt või kvalitatiivselt olulise investeeringu, mis on eraldiseisev selle materjali loomiseks kulutatud vahenditest.

30 Seega kui andmete väljaotsimine ja nende õigsuse kontroll andmebaasi loomise hetkel ei nõua reeglina andmebaasi loojalt erivahendeid, kuna tegu on tema loodud ja tema valduses olevate andmetega, võib andmete kogumine, süstemaatiline või meetoodiline korrastamine, individuaalse kättesaadavuse korraldamine ning andmete täpsuse kontrollimine andmebaasi kasutamise ajal sellegipoolest nõuda kvantitatiivselt ja/või kvalitatiivselt olulist investeringut direktiivi artikli 7 lõike 1 tähenduses.

31 Põhikohtuasjas käsitletavate jalgpalli võistlussarja korraldamise raames kuupäevade, kellaegade ning erinevatel võistlustel kohtuvate jalgpallimeeskondade nimede määramiseks kulutatud vahendid vastavad võistluskalendri koostamiseks tehtavale investeringule, nagu leiavad Svenska Spel ning Belgia, Saksamaa ja Portugali valitsus. Selline võistlussarja korraldamiseks tehtud investeering on seotud nende andmete loomisega, millest kõnealune andmebaas koosneb ehk iga võistlussarja kohtumiste andmetega. Seetõttu ei saa seda direktiivi artikli 7 lõike 1 raames arvesse võtta.

32 Jättes kõrvale eelmises punktis käsitletud investeeringu, tuleb neil asjaoludel kontrollida, kas jalgpalli kohtumiste võistluskalendri sisu kogumine, kontrollimine või esitamine kujutab endast kvantitatiivselt või kvalitatiivselt olulist investeringut.

- 33 Jalgpallikohtumiste võistluskalendri andmete väljaotsimine ning kokkukogumine ei nõua profiliigadelt erilist pingutust. Nagu ilmneb ka Fixtures'i märkustest, on nad lahutamatult seotud nende andmete loomisega, osaledes selles vahetult võistlussarjade korraldajatena. Seega ei nõua jalgpalli võistluskalendri sisu kogumine mingisugust kalendris sisalduvate andmete loomisest eraldiseisvat investeeringut.
- 34 Jalgpalli profiliigad ei pea eriliselt pingutama, et kontrollida kalendri koostamisel võistlussarja kohtumiste andmete täpsust, kuna nimetatud liigad on nende andmete loomisesse vahetult kaasatud. Mis puutub aga võistluskalendrite sisu täpsuse kontrollimisse hooaja jooksul, siis nagu tuleneb Fixtures'i märkustest, hõlmab see nende kalendrite teatud andmete kohandamist, võtmaks arvesse liigade poolt või nendega kooskõlas otsustatud kohtumiste või võistluste toimumisaja muudatusi. Sellist kontrollimist ei saa lugeda oluliseks investeeringuks.
- 35 Ka jalgpalli võistluskalendri esitamine on vahetult seotud selle kalendri sisuks olevate andmete loomisega, nagu kinnitab ka eelotsusetaotluses puuduv viide tööle või eraldi esitamiseks kulutatud vahenditele. Seega ei saa seda pidada andmebaasi andmete loomisest eraldiseisvaks investeeringuks.

- 36 Sellest järeldub, et ei jalgpalli võistluskalendri sisu kogumine, kontrollimine ega esitamine ei vaja olulist investeerimist, mis õigustaks *sui generis* õiguse kaitset direktiivi artikli 7 tähenduses.
- 37 Eeltooduga arvestades tuleb esimesele küsimusele vastata, et andmebaasi sisu kogumiseks tehtud investeerimist mõistet direktiivi artikli 7 lõike 1 tähenduses peab mõistma kui vahendeid, mis on kulutatud olemasoleva materjali välja otsimiseks ning nimetatud andmebaasi andmete kokkukogumiseks. Mõiste ei hõlma vahendeid, mida on kasutatud andmebaasi sisu koostisosade loomiseks. Jalgpalli võistlussarja korraldamiseks koostatud võistluskalendri puhul ei hõlma see mõiste vahendeid, mis on kulutatud võistlussarja erinevate kohtumiste kuupäevade, kellaaegade ning kohtuvate võistkondade kindlaksmääramiseks.
- 38 Esitatud põhjenduste tõttu ei ole vaja teistele esitatud küsimusele vastata.

Kohtukulud

- 39 Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulused, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes otsustab Euroopa Kohus (suurkoda):

Andmebaasi sisu kogumiseks tehtud investeeringu mõistet Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. märtsi 1996. aasta direktiivi 96/9/EÜ andmebaaside õiguskaitse kohta artikli 7 lõike 1 tähenduses peab mõistma kui vahendeid, mis on kulutatud olemasoleva materjali välja otsimiseks ning nimetatud andmebaasi andmete kokkukogumiseks. Mõiste ei hõlma vahendeid, mida on kasutatud andmebaasi sisu koostisosade loomiseks. Jalgpalli võistlussarja korraldamiseks koostatud võistluskalendri puhul ei hõlma see mõiste vahendeid, mis on kulutatud võistlussarja erinevate kohtumiste kuupäevade, kellaegade ning kohtuvate võistkondade kindlaksmääramiseks.

Allkirjad